

12 июнь - Россейни кюнү

Орта кюн, никкола ай (июнь), 11, 2020 жыл

№№ 67-68 (20801)

ЗАМАН

Газета издаётся на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: gazeta.zamankbr.ru

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы К. Коковну Россейни кюнү бла АЛГЫШЛАУУ

Къабарты-Малкъарны хурметли жамауаты!

Кыралыбызда баш политика байрамладан бири – Россейни кюнү – бла алгышлайма!

30 жыл мындан алгъа бу кюнде къабыл кёрюлген Россей Федерацияны суверенитетини юсонден декларация шендую Россейни праволу эм экономика мурдорун салганды. Ол кыралыбызны жалынчакъсызлыгыны, демократия кууралуууны ышанглылыгыны белгилегенди, кеп миллетли кыралда жашагъан халкъланы араларында мамырлыкны эм келишулюкню сакларга себеплик этгенди.

Бу байрам жалаңда жангы Россей бла байламлы тойюлду. Аны бай тарыхы барыбызны да бирикдиреди, кыралда келир жашау ышанглы болулууна ийналдырады. Ол ёморлени терениден бери келген төрелени, халкъларыбызны бирлигин, патриот сезимлерин эсгертеди. Бюгонюкде бирликке эм инсанлык сезимлеге кертичилик Россейни кюлюлюгюн жалчытады. Биз деменгили тарыхыбызга кертичи болурга борчлубуз, ата-бабаларыбызны жетишимлерине хурмет этерге, Ата журтубузну журеги-

бизден сюерге, аны айныуу, жашнауу ючюн кырыуубузну аямай ишлерге борчлубуз. Ол алгынны эм ёсюп келген төлюлени, деменгили Ата журтубузну алларында бизни жууаплылыгыбызды.

Барыбыз да бирден кюч салсакъ, шендую заманны болумларына тийишли жууап бераллыгыбызга, Россейни жалынчакъсызлыгыны, деменгилигин жалчыталлыгыбызга ийнанам.

Барыгызга да журегимден саурукъ, мамырлыкъ, къолайлыкъ, ырахматлыкъ тежейме.

Кенгеш

Къурулушда бла жашау журт-коммунал мюлкде бек магъаналы борчла сюзюлгендиле

Россейни Правительствосуну Председателини орунбасары **Марат Хуснуллин** тюнене Россей Федерацияны регионларын айнытыу жаны бла правительстволу комиссияны президиумуну жыйылыуун видеоконференция амал бла бардыргъанды. Аны ишине Къабарты-Малкъарны Башчысы **Казбек Коков** да къатышханды.

Кенгешде къурулушда бла жашау журт-коммунал мюлкде бек магъаналы борчла сюзюлгендиле, ол санда «Къоркьюсуз эмда тынглы автомобиль жолла» миллет проектде белгиленген ишле къалай тындырылганына къаралганды.

Жашау журтланы къурулуш РФ-ни регионларыны экономикаларын айнытыу башха кырал программалардан эсе уллу себеплик этеди, дегенди вице-премьер. Ол адамланы кеслери кеслерине юйле ишленгенерине энчи эс бурулурун тилегенди.

- Алагъа себеплик этмесек, биз миллет проектде белгиленген борчланы толтураллыкъ туюлболуз. Аны себепли регионланы башчыларындан ол ишге тутхучулукъ этерлерин тилейме, — дегенди Марат Хуснуллин.

Жыйылыууну кезиунде дагъыда экономикага тутхучулукъ этиуно битеумиллет планы сюзюлгенди.

- Биз къурулуш эс тапдырыу жаны бла уллу иш бардыргъанбыз, сизден тилеригим- план бла тынглы шагъарейленгиз эмда аны толтурурга хазыр болугъуз. Биз контракт системага да тюрленуле кийириге умут этгенбизни да билдириге сюеме. Къурулушну айнытыр ючюн, тюзлюк бла къурулган конкуренция керекди, - деп чертгенди Хуснуллин.

Къабарты-Малкъарда миллет проектге кере къурулуш ишле андан ары бардырыладыла, ол санда жолла да белгиленген ёлчемде ишленди. «Къоркьюсуз эмда тынглы автомобиль жолла» миллет проектни регион кесегини чеклеринде быйыл 95 жол объектни ишлерге, жангыртурга эмда ремонт этерге белгилениди. Ол ишле жылны ахырына тындырыллыкъдыла.

Къарау

Заманга келишген онкология араны кереклиси туура этилгенди

Къабарты-Малкъарны Башчысы **Казбек Коков** Нальчикде онкология диспансерни къурулуш башланган майданга къарагъанды. Ол 2013 жылда окъуна тохтатылган эди. Болсада шендую заманга келишген онкология ара республикага бек керек болганы баямды. Аны себепли бу магъаналы проектни ахырына жетдирир ючюн, къолдан келгенни аймазга керекди.

2013 жылдан бери аллай медицина учрежденияга къурулуш мардала иги да торленгенди. КъМР-ни Башчысыны буйругуу бла республиканы Къурулуш министрствосу проект документацияны тюзетгенди, ол кырал экспертизага аныбирленгенди. Жууукъ заманда андан жууап алыныр деп сакъланды. Андан сора проектни андан ары бардырыу башларга боллукъду.

КъМР-ни Башчысы ол кюн дагъыда Миллет музейде Республиканы кыраллыгыны кюнүне жораланып ачылыкъ жангырылган экспозиция къалай хазырлана турганына да къарагъанды.

КъМР-ни Башчысыны бла
Правительствосуну пресс-службасы.

Белгилеу

Къыралны жангы тарыхыны, жалынчакъсызлыгыны, законланы бла тюзлюкню мурдорунда къурулган келишулюкню байрамы

РФ-де баш къырал байрам – Россейни кюнү – белгиленгенли быйыл отуз жыл толады. 2002 жылга дери аны атына Россейни Жалынчакъсызлыгыны кюнү дегендиле.

Россейни биринчи президенти Борис Ельцин 1994 жылда кесини указы бла Россейни жалынчакъсызлыгыны юсонден декларация къабыл кёрюлген кюнүне – 12 июньга къырал даража береди. 1990 жылда 12-чи июньда РСФСР-ни халкъ депутатларыны съездинде РСФСР-ни жалынчакъсызлыгыны юсонден декларация къабыл кёрюлгенди. Бу документ жангы кыралыбызны мурдор ташы болганды. Ол кезуге алгынны деменгили СССР-ни республикалары жалынчакъсызлыкъларын билдирип, кеслери алларына кыралла къурауу жолунда эдиле. Андан сора да, ол кюн РФ-ни биринчи президенти айырылганды, анда Борис Ельцин хорлагъан эди.

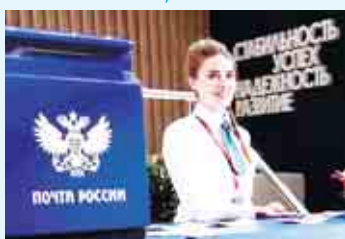
Алай бла 1994 жылдан бери бу байрам конституциялы федерализмни мурдорунда, тенгликни ниетлеринде къурулган жангы Россейни белгиси болуп келеди. 1990 жылда къабыл этилген декларацияда уа РФ демократиялы, гражданд общество айныгъан, хар этноса да тенг онгла берилген къырал болганы тохташдырылганды.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Эсгерту

ГАЗЕТЛЕГЕ, ЖУРНАЛЛАГА ЖАЗЫЛУУ БАШЛАНГАНДЫ

Хурметли жамауат!

2020 жылны экинчи жарымына жазылыу кампания башланганды.

Сиз «ЗАМАН» газетге почтаны къайсы бёлюмонде да жазылырга онг табарыкъсыз. Магъаналы ишни болжалга салмагъыз!

Жазылыуу алты айга багъасы – 684 сом 48 капек.

Бизни индексбиз - П5893

АТА ЖУРТХА ТЮЗЛЮК БЛА КЪУЛЛУКЪ ЭТГЕНЛЕ

Малкъар халкъны политиклери: революциядан шённюгю кезиуге дери

Малкъар халкъны ахшы, фахмулу адамлары, совет къырал тохташхан күнден башлап бюгоннге дери да кеслерини атлары законла чыгъарыучу, аланы толтуруучу органлада белгили этгендиле.

Октябрь революцияны ниетлери, чакъырыулары Малкъар таулагъа да жетгендиле. Революционерле **Энейланы Магомет**, **Зумахъулланы Мустафа**, **Асанланы Хажимурат**, **Улбашланы Келлет**, **Ностуланы Юсуф**, **Гемуланы Ако** эм кеп башхала халкъны бийлени зорлукъларындан эркин этиуно, тенгликни ниетлерин жайыуно, халкъны къарангылыкъдан чыгъарыуно кеслерини жашауларыны баш борчларына санагъандыла. Ала Малкъарда жер бла байламлы вопросу тамамлаудан башлап, аны миллет къыраллыгын тохташдырыуға дери магъаналы ишлени тамамлагъандыла.

Черкесланы Ортабайны жашы Ишу да малкъар халкъны политика жашауунда кесини ызын къойгъанды. Анга 38 жыл толгъанда (1938 жылда) **КЪМАССР**-ни Халкъ Комиссарларыны Советини башчысы болгъанды, 1937 жылда **СССР**-ни Баш Совети къуралгъанда аны 1-чи чакъырылыууны депутатына да сайланганды.

Къабарты-Малкъарны Баш Совети 1938 жылда къуралгъанды, аны республикагъа политика магъанасыны юсондон айтыр кереклиси да болмаз. Советни Президиумна тюрлю-тюрлю жыллада уа малкъар халкъны айтхылыкъ адамланы башчылыкъ этгендиле. Сёз ючюн, аладан биринчиси **Мокъсаланы Гонайны** жашы **Азретди**. Жарсыуға, аны жашау жолуно юсондон шартла кеп тюрлюдоле. 31-жыллыкъ жашха «Орта Малкъар» колхозгъа башчылыкъны ышанадыла, **КЪМАССР**-ни Баш Советини Президиумна таматасына тийишли керюлгенде уа, анга жалаңда 40 жыл толгъан эди. Ол бу къуллукъда жалаңда эки жыл ишлегенди, политика репрессиягъа тошоуп, **ГУЛАГ**-ны лагерлеринден биринде тутулгъанды.

Улбашланы Локъманны жашы **Исмайыл** а бу бийик къырал къуллукъда къыйын уруш жыллада уруннганды. Президиумну башчысына 1941 жылда сайланып, 1944 жылда мартха дери – халкъ туугъан журтундан кечюрюлген кезиуге дери – ишлегенди. Исмайыл Локъманович Къабарты-Малкъар педагогика институтуна 1939 жылда болайды, эки жылдан а бу вузгъа таматалыкъ этерге ышанадыла. Ол **ВЛКСМ**-ни область комитетини ишчи жаш тюрлюсюно бөлүмюне таматалыкъ этгенди, республиканы Министрлерини советини бөлүмюно таматасы болгъанды.

Кёчгюнлюкде ол Къыргыз **СССР**-ге тошоуп, Иванов районда школну завучу болуп ишлегенди, Къабарты-Малкъаргъа къайтхандан сора **Нальчикде** 6-чы номерли школну завучуна

Энейланы Магомет.

салыннганды. Ол **КПСС**-ни Къабарты-Малкъарда комитетини экинчи секретарыны къуллукъунда да ишлегенди.

Уналаны Батталны жашы **Чомай** а законла чыгъарыуу органнга жети жылны башчылыкъ этгенди. Баям, малкъар политиклени арасында **Чомай Батталовични** аты бютонда белгиледи. Ол **СССР**-ни эм **РСФСР**-ни Баш Советлерини 1-чи эмда 5-чи, 6-чы чакъырылыуларыны

Уналаны Чомай.

депутатына айырылгъанды. Ол Къашхатауно школну устангандан, аны директорундан башлап, Чегем, Холам-Бызынгы районлада халкъ билим беруино бөлүмлерине таматасына, 1940-1941 жыллада уа **КЪМАССР**-ни билим беруиноно халкъ комиссарына дери жетгенди. Таулу халкъ кёчгюнлюкден къайтхандан сора **Чомай Батталович** республиканы Министрлерини Советини председателини орунбасары, 1959-1967 жыллада **КЪМАССР**-ни Баш Советини Президиумну председатели болгъанды.

Уна уллу малкъар халкъны патриоту эди, миллетин бек сыйгенди. Бютюнда ол малкъар халкъны Орта Азиядан бла Къазахстандан ата журтларына къайтарыуно къурагъанында кёрюнгенди. Ол энчи штаб, таулула жашагъан жерледе комиссияла кърап, юйюрлени санын тохташдырганды, туугъан журтха биринчи эшелонлада бараллыкъланы тизмелерин жарашдырханды. Темир жол транспорт бла жалчытуу вопро-

Гемуланы Ако.

су да кеси боюнуа алгъанды.

Чомай Батталович тау элдеде социальный, саулыкъ сакълау, культура, билим беруу учрежденияла, больницала къуралырларына уллу къыйын салганды. Бюгонлюкде ол ауушханлы отуз жылдан аслам озгъан эсе да, миллетле аны хурмет, жорек ыразылыкъ бла сагъынадыла.

Политика тюрлениуле бла бирге законла къуралыуучу си-

Бечелланы Илияс.

стемада да алышынады. Парламентни биринчи депутатлары айырыладыла, бийыл а андан бери уа депутат корпус 7 кере алышынганды. Бу кезиуде Къабарты-Малкъарны Парламентини спикерине **Жаболаны Назирни** жашы **Махмут**, **Бечелланы Борисни** жашы **Илияс**, **Туменланы Хадисни** жашы **Мурадин**, **Чеченланы Ахматны** жаны **Ануар** башчылыкъ этгендиле.

Перестройка **КЪМР**-ни власть структураларына, жамауат-политика жашауна да тюрленуле кийиреди. Законла жарашдырыуучу эм аланы толтуруучу органланы араларында полномочияла юлешинеди. Депутатла къабыл кёрген праволу актланы толтуруу, алай бла адамланы жашауларын жентиллетуу къыйын, аны бла бирге уа жууаплы болгъаны баямды. Бу иште уа бютонда Правительствоно башчысына ышаныулукъ уллуду.

Бу къуллукъда ишлегенлени араларында **Черкесланы Маштайны** жашы **Георгийни** сагъыныргъа тийишлиди. Ол кеп жылланы **КЪМР**-ни премьер-ми-

Зумахъулланы Мустафа.

нистри болгъанды, РФ-ни Федерал Жыйылыуу Федерация Советини биринчи чакъырылыууны депутатына сайланганды. Анда Бюджет, финансла, валюта эм кредит оноула, ахча эмиссия, налог политика эм таможняны иши жаны бла комиссияны къауумунда ишлеп, къыралны финанслары бла байламлы магъаналы документлени тинтиуге къошулгъанды. Къырал къуллукълада

Чеченланы Хусейн.

бет жарыкълы ишлегени ючюн а Трудового Красного Знамени орден, «Знак Почета», «За трудовую доблесть» майдал эм башха бийик къырал саугъалагъа тийишли керюлген эди.

Республиканы политиклери араларында **Чеченланы Жабрайылны** жашы **Хусейн** артыкъда белгиледи десек, жангыллыкъ болмазбыз. Ол Къабарты-Малкъарны Правительствоосуна таматалыкъ этгенди, республиканы Башчысына Федерация Советде келечиси да болгъанды.

Хусейн Жабраилович Москвада авиация институтуна бошагъанды, техника илмуланы докторду, профессорду, **РСФСР**-ни технология илмуларыны академиясыны член-корреспондентиди, **КЪМР**-ни илмуларыны сыйлы къуллукъчусуна тийишли керюлгенди. Уруну жолу а ол ишчиден башлагъанды – **Лихачёв** аты заводда. Ол андан илму къуллукъчугъа, политикге дери ёсенди. Аны битте жетишимлерин санап чыкыгъан да къыйынды: устаз, алим, премьер-министр, республиканы РФ-ни Федерация

Советинде келечиси, Советде илму, культура, билим беруу, саулыкъ сакълау эм экология жаны бла комитетини башчысыны орунбасары, **ФС**-ни бир ненча комиссиясыны келечиси эм кеп башха къуллукъла.

Аны республиканы айныуу ючюн къайгырыуу эсленмей къалмагъанды. **Хусейн Жабраилович** башха бийик къырал саугъала бла бирге республиканы социальный сферасын, экономикасын айнытыуға салгъан къыйыны эм кеп жылланы бет жарыкълы ишлегени ючюн «Къабарты-Малкъарны аллында къыйыны ючюн» деген орденге тийишли болгъанды.

Малкъар халкъны политиклери араларында **Зумахъулланы Мустафаны** жашы **Борисни** аты да энчиди. Ол тюрлю-тюрлю къырал къуллукълада ишлеп, **КЪМР**-ни социальный сферасын, экономикасын айнытыуға уллу къыйын салгъанды. Бюгонлюкде уа **КЪМР**-де **Адамны** эркинликлери жаны бла полномоченныни къуллукъунда республиканы инсанларыны эркинликлерин, праволарын, законлу сейирлерин къорулайды, адамлагъа къолундан келгенича болушады.

Борис Мустафаевич **КЪМР**-ни уруну эм социальный айнытуу министри, **КПСС**-ни обкомуну биринчи секретары, **ВЛКСМ**-ни Ара комитетини келечиси, Къабарты-Малкъарны Айырыу комиссиясыны башчысы болгъанды. Аны биографиясында Афганистанда къуллукъ этген кезиу да энчи жерни алады.

Бюгонлюкде да толтуруучу къырал власть органда малкъар халкъны фахмулу келечилери бардыла. Ол санда Правительствогъа башчылыкъны **Мусукланы Тахирни** жашы **Алий** этеди.

Магъаналы министерстволардан бирине – Экономиканы айнытуу жаны – таматалыкны **Рахайланы Борис** этеди. Республиканы экологиясын къорууларгъа Парламентни алгыннгы депутаты **Шауаланы Пагону** жаны **Илияс** ышангандыла. **Тюбейланы Исхакъны** жашы **Альберт** а кеп жылланы ичинде Уруну, иш бла жалчытуу эм социальный къоруула министри къуллукъунда ишлеп, халкъны социальный ишлемерин тамамлауға себеплик этип тургъанды. Бюгонлюкде уа ол республиканы оюнуусуно кенгешчисиди. Республиканы инсанларыны социал ишлемерин жалчытууға уа энди жаш политик **Асанланы Орусбийни** жашы **Алим** жууаплыды.

Газет статьяда миллетни биттеу хунерли, фахмулу политиклерини атларын санап чыкыгъан къыйынды. Алай таматаланы жашау жоллары, аланы республикагъа, халкъгъа сыймекликлери, аны айнытыу ючюн кеслерин аймагъанларды да ёсеп келген тюрлюге ити юлго болур деп ышанырчады.

Басмагъа **ТИКАЛАНЫ Фатима** хазырлагъанды.

Жигитликлери, жигерликлери бла да таурухлага айтылган

Миллетибизни сайлама жашлары, кызылары кыза-уатда, урунууда болсала да, кишиликлери, жегирликлери, адамлыклары, адепликтери, тизгинликтери бла да атлары айтдыргандыла, халкыга махтау келтиргендиле.

Улуу Ата журт урушну алып айтсак, жашларыбыз батырлыкларын кяанлы сермешледе кятлап-кятлап кьргюзтгендиле. Аланы араларында кыралны бек сыйлы саугасына тийишли бол-

ыспассызлык сынаган 1948 жылда окыуна **Келеметланы Шогъайыпны, Жангоразланы Ибрагимни, Тетуулану Шамсудинни** ёшонлеринде Алтын Жулдуз жылтыраганды.

Атталаны Салихни кёюрегинде жылтыраган Алтын Жулдузу бла Ленинни эки ордени аны урунуу жолу кертиши бла да аламан таулу кишини жигер жолу болганына толуга шагъатлык эте эдиле. **Уммайлану Фазика** кеси сауган ийнеклени хар

гъанла иги кесек бардыла. Айтылык лётик **Байсолтан** **Алим** саулай Шимал Кавказда биринчи болуп алганды Совет Союзу Жигити деген атны. Ол Балтиканы кёюнде, фашистледен Ленинградны кьоруулаганды. Гвардияны капитаны учууну бла хауа сермешлени чынт устасы болганды. Окъла тешик-тешик этип, шассиси ачылмагъанда да, самолётун «баууруна» кьондурганды. Аскер борчун толтурууга 277 кере учанды. Кеси энчи сегиз самолётну, экисин аэродромда жокь этгенди. Нёгерлери бла уа дагыда оюнчосун.

Уммайлану Магомет-Герини жашу Мухажир уруш башланган кунледе жаю аскер ротага башчылык этгенди. Аны биринчи саугасы «За отвагу» майдал болганды. Ол аны бла бек ёхтемлэнгенди. 1943 жылда ротасы бла кьуршудан чыгып, жюзге жууук фашистни кыргъаны ючюн жаш офицер Кызыл Байракны ордени бла саугаланганды. 1944 жылда апрельде Одесса ючюн сермешледе ротаны командири, гвардияны тамата лейтенанты душманни юч кюйсюз атакасын артка ыхтырганды.

Уммайлану Мухажир Совет Союзну Жигити деген атха кьргюзтлюген эди, алай Алтын Жулдузну уа аны ююрюне, уруш бошалып, кыркь алты жылдан сора бергендиле.

Мамыр урунууда да бизни адамларыбыз жигерликлерин, чыдамлыкларын да кьргюзтгендиле. Халкыбыз, кьргюнчюлюкюне азабын чеге,

биринден 41389 килограмм сют алып, рекорд тохтадырганды. Хар ийнекден бирер бузоу да ёсдоргенди. Яныкочу тишируну малчылыккыны айнытууга салган кыыйнына кырал бийик бага бергенди: СССР-ни Баш Советини Президиуму Указы бла Социалист Урунууну Жигити деген махтауу ат аталганды.

Социалист Урунууну Жигити **Чыгырланы Шамкызы** 15 жылында «Сыйлыккыны Белгиси» ордени бла саугаланганды. Тууган журтха кыйтханда уа Акь-Сууда бир белек заманын сют-товар фермага башчылык этип турганды. Артада, «Налчик» совхозга кьчгенде, артка кыалган фермада ишлеп, аны алчыланы санына чыгарганды.

Моллаланы Шарифутдин Тырнауузда шахтада ишлеп турганды. Ол башчылык этген бригада бир айны ичинде кыяаны 766 метр узунлукка тешип, эришиуде битеу Совет Союзда биринчи жерге чыгады. Алыкьа бизни кыралда бир шахтада да алай иш этилмегенди. Бригаданы саулай Москвага чакырган эдиле. Хар бирин алтын сагъат бла саугалагандыла, ахча да бергендиле. Моллаланы Шарифутдин а Москвадан Социалист Урунууну Жигити деген атха тийишли болуп кыйтханды.

Арымай-талмай ишленери бла Алтын Жулдуз бла дагыда **Залиханланы Михаил, Ёзденланы Мариям, Улбашланы Зулейха** саугалангандыла.

Оюмну, сёзю эмда ишни да бирлигини юлгюсю эдиле

Хутуйланы Исхаккыны жашу Ханафий белгиле кырал кылукучу болганды. Аны жашау жолуна кырасанг, ол керти да сейирди, уллу жетишимледен, хорамладан толуга. 1958 жылда аны КПСС-ни Кыбарты-Малкьар обкомуну секретарына эмда бюросуна да айырадыла. 1961 жылда уа республиканы Министрлерини Советини председатели орунбасары болуп ишлеп башлайды.

Хутуй улун таныган адамланы эсгерилерине кере, ол ишин уста билгенича, тири да адам болганды, оюмлай билгенди, оюмун да бек кыаты кьоруулаганды. Не бийик кылулукулада ишленгенли кабинетлерине да

лаганды. Аны илму ишлерине кырал уллу багъа бичип, «Сыйлыккыны Белгиси» ордени эмда «Жигер урунган ючюн» майдал бла саугалаганды. Ол КМР-ни илмусуну сыйлы кылукучуусу деген атха да тийишли болганды. 1998 жылда уа аны Халкыа аралы Тюрк академияны сыйлы академигине айырган эдиле.

Гыттуулану Исмайылны жашу Магомет (Максим) 1967-1985 жылда КМАСССР-ни Баш Советини Президиумуну Председатели болганды. Улуу Ата журт урушха кыатышханды, миллет бла бирге кьчгончюлюкде болганды. Кыргызыстанны бла Таджикистанны газетлеринде,

китабы, Ачыккь журекле» бла «Человек на марше» эм башха повестелери да айырмалы эдиле эмда. 1975 жылда уа анга «Кыбарты-Малкьар Республиканы халкь поэти» деген сыйлы ат да берилгенди.

Чабдарланы Кысымны жашу Борисге кыралны, аны бла бирге уа республиканы политика мурдору тюрленген, озган ёмюрно кыыйн 90-чы жылларында ишлерге тошгенди. Ол КМАСССР-ни Баш Советине 11 жылны таматлыкь этгенди эмда 1990 жылда, бу кылулукудан кетип, Советни таматасыны биринчи орунбасары болганды.

Аны политикага жолу комсомолдан башланган эди. 1961 жылда КПСС-ни обкомуну инструктору, ызы бла уа Урван районда производство биригуню комсоргу болганды, районну комсомол комитетини биринчи секретарына айырылганды. Ол не иште да кесини кьурауучу хунерин кьргюзтгенди.

Ростовда бийик партия школну бошагандан сора уа анга КПСС-ни Чегем районда биринчи секретарыны кылулукуун ышанадыла. Жаш адам анда да жунчумагъанды, 3-4 жылны ичинде район иги кьоромдоле болдуруп башлайды. Жерчиликни, малчылыккыны, кьурулушну кьоромдолери артыкьда бек кьуандыргандыла. Эллиени жашу кыюлайлары да ёсгенди.

1973 жылда уа Чабдар улугъа андан да жууалпы кылулукуну ышанадыла – КМАСССР-ни Министрлерини Советини Председатели орунбасары. Ма бу кезиуде да ол халкына кьолундан келгенича жараганды, кьп жаш адамны кыралны тюрлю-тюрлю жерлерине окьурга броньла бла жибергенди. Республикага кадрла хазырлауга уллу кыыйн салганды.

1990 жылда ол КМАСССР-ни Баш Советини Президиумуну таматасына сайланады. Бу жууалпы иште да билими, кылыгызы, иш кёллюлюгю, халкына сойменеклиги бла айырмалы болганын кьргюзтгенди. Совет кырал чачылып, халккыны ауаралык кысыханда да, Борис Кысымович жамауат жашаудан бир жанында кыалмагъанды, ол билими, сынауу бла миллетине кылулуку этгенди.

СУРАТДА: (башында) Москвада «Октябрь» залда Гыттуулану Максими 60-жыллыгыны белгилеген кезиу. 1976 ж.

Онган солгъа: Хутуйланы Ханафий, Чабдарланы Борис, Михаил Мамхегов, Михаил Тхагазитов. 1987 жыл.

тыйгычысыз кирип болганды. Ма аны ол ышанлары, адамлыккы республиканы оюнуу кыауумунда ишлеун магъаналы, кыыйматлы да этип турганды. Ол кабинетде олтурган кылулукучу тюрлю эди. Урунуу коллективледе, колхозлада, совхозлада, предприятиялада терк-терк болганды, халккыны, артыкьда жаш тёлнюно, аллында дайым сёлешгенди. Илмуну, культураны, саулуукь сакълауу кьп келечилерине жашауу кьнг жолуна чыгарга болушханды.

Ханафий Исхаккочу кылулукуга табынган адам тюрлю эди. Республиканы Министрлерини Советини Председателини орунбасары болуп турганлай, кеси ырызлыккы бла илму ишге кьчгенди – Кыбарты-Малкьар илмуизлем институту директору болганды. Ма ол жылда кьп жаш алмиле кьшошугъандыла. Аны тилеги бла илму специалиствени хазырлауга СССР-ни Илмуа академиясыны баш илму учреденилери, кыралда атлары айтылган вузда да болушхандыла. Кесини жашауунда Хутуй уллу 6 китип, 200-ден аслам тинтиу статьяла жазганды эм басма-

ата журтха кыйтхандан сора уа «Коммунизмге жол» газетни редакциясында ишлегенди. КПСС-ни КМР-де обкомуну лектору болганды.

Ол кесини атын халкьда хунерли политик эмда фахмулу назмуучуа кьыйганды. Эллиге жууукь китап басмалагъанды, аны назмуларына юч жюзден аслам жыр жазылганды. Аны тизгинлерине композиторла Оскар Фельцман, Людмила Лядова, Геннадий Гладков эм башхала эс бургандыла. Жырларын айтханланы араларында уа атлары ююгун да унутулмаган артистле Эдита Пьеха, Лев Лещенко, Валентина Толкунова, Иосиф Кобзон, Александр Градский эм башхала бардыла. 1976 жылда Москвада Чайковский атлы концерт залда Максимни 60-жыллыкь юбилейинде аланы белгиле жырчыла жырлагъандыла.

Поэтни назмулары Болгарияда, Германияда, Мексикада, Палестинада, Латин Американы кыралларында да басмалангандыла. Ол кьп тюрлю жанрлада жазганды «Кьоллары, журеклери да алтын» деген очерк-

● Игилендириу

Халкъ фронт жоллагъа сакъды

Къабарты - Малкъарда «Къоркхуусуз эм качеству автомобиль жолла» миллет проектни чеклеринде республикалы маганалы жолланы игилендириу къыстау барады. Ол санда Шалушканы Каменкагъа баргъан ара жолуна да тынгылы ремонт этип бошай турадыла. Алай бла бюгюнлюкде аны 6,1 километр чакълы бирине асфальт жайып бошагъандыла эмда жорукъланы билдирген белгиле да салып башлагъандыла.

Кёп болмай а КъМР-ни Транспорт эм жол мюлк министрствосуну бла Битеуроссей халкъ фронтну (ОНФ) бёлюмюню келечилери объекте ишле къалай баргъанлары бла шагъырейленгендиле.

Республикада жоллагъа тынгылы ремонт этилирин ОНФ-ни келечилери къуру кез-къулак болгъанлай турадыла. Бу жолда да толтуруучу

комитетни таматасы Евгений Бакаев асфальтны мардалагъа кёре салыннганын эм башха жумушла да тынгылы этилгенлерин белгилегенди. Аны бла бирге «Тозурагъан жолланы картасы/ ОНФ-ни жол инспекциясы» проекте башчылык этген Анзор Тхамоков участокда жангыртуу ишле баргъанларын билдирген белгиле тийишлисича орналыргъа кереклисин эм жангы жолну жанлары да оюлмача кёторюлмгенлерин эсгертгенди.

Эсге сала айтсакъ, быллай инспекцияла хар ыйыкъ сайын бардырылкъдыла.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

● Жангыртуу

Шогенцукв атлы проспект айбатланады

Алгъаракъда Нальчикде Шогенцукв атлы проспектеде жангыртуу ишле башлангандыла. Бу кюнде анда жол къурулушчула къазуатда къармашадыла. Алай шахарны администрациясындан билдиргенлерине кёре, кёпле ремонт орамны энчи ол кесегинде кеп бардырылады деп сорадыла.

Мэрияда айтханларыча, бу проспект эм узун, кеси да аслам машина жорюген объектди. Шёндю Киров атлы проспекте тынгылы ремонт этиле турады. Ол жабалгъаны ючюн а бу орамгъа бютюн кёп машина бурулады. Алай бла жангыртуу ишле

Къоркхуусузлукъну тинтгендиле

Къабарты - Малкъарны Транспорт эм жол мюлк министрствосуну келечилери эмда ОНФ-ни бизни республикада бёлюмюню активистлери бу кюнде Май районда ремонт этиле тургъан жолда иш къалай къуралгъанын жерине барып кёргендиле.

Бу объектеде «Къоркхуусузлукъ эмда качеству автомобиль жолла» миллет проектни хайырындан мадар этиледиле. Нальчик – Майский жолну бир кесеги былтыр жангыртылгъанды. Шёндюледе уа аны Ново-Курский бла Октябрьский эллине арасында кесегинде (9,6 километрлик) ремонт этиле турады.

Министерствону бла ОНФ-ни келечилери келген сагъатда жол къурулушчула асфальт жайыу бла кюреше тура эдиле. Тинтиучюле анда иш къалай баргъанына, асфальтны къалынлыгъына да къарагъандыла. Андан сора бу объектеде кемчилик болмагъанын, къоркхуусузлукъ жаны бла излемлеге да бузукълукъ этилмегенин белгилегендиле.

Бизни корр.

● Къурулуш

«Южный» микрорайоннга — омакъ ясли

Анга 140 сабий жорюрюкдю. Ол беш блокдан къуралгъан бир къатлы комплекс боллукъду.

Анга ток чыбыкъла, суу быргъыла да тартхандыла, терезелени салгъандыла, ич къабыргъаларын сюртгендиле, полларына пенобетон жайгъандыла, жылытырча системаны орнатхандыла.

Бюгюнлюкде мекамны тыш къабыргъаларын жылыууну тутарча материалла бла тышлай турадыла эм ичинде коммуникациясын да жарашдырадыла. Участокда эки энчи техника бла 26 адам ишлейдиле.

Саулай айтханда, ясли 60 процентге бит-

● Эл мюлк

Жашил къудоруну жарашдырыу башланганды

Республикада консервала чыгарыучу заводла бу кюнде жашил къудоруну жарашдырыу тебирегендиле. КъМР-ни Эл мюлк министрствосундан билдиргенлерине кёре, ол быйыл 3,7 минг гектарда ёсдюрюледиле, кеси да былтырдан эсе 23 процентге аслам болады.

Къудоруну жарашдырыу бла юч завод кюрешеди шёндю. Бу кюнге ала бары да 600 минг тоннадан эки миллион чакълы условный банка продукция чыгаргъандыла. Озгъан жыл бла тенгешдиргенде, бу кёрюмдю хазна тюренмегенди. Талай кюнден энтта да юч завод ишни башларыкъдыла.

Саулай айтханда, быйыл республикада консерва продукциядан асламыракъ чыгарыргъа умут этиледиле. Тенгешдирип белгилегенде, былтыр заводла 35,6 миллион условный банка жарашдыргъан эдиле.

ОМАРЛАНЫ Мурат.

● Солуу

Минги таугъа ёрлеуле келир жылгъа кёчюрюледиле

Коронавирус бла байламлы республиканы Курортла эм туризм министрствосу Минги таугъа ёрлеуле 2021 жылгъа кёчюрюлгенлерин билдиреди.

- 10-18 июньда Минги тауну къыбыла жанындан кюнбатыш тёппесине (5642м.) «Комфорт» классикалы маршрут бла;

- 13-21 июньда къыбыла жанындан кюнбатыш тёппесине (5642м.) «Комфорт» классикалы маршрут бла;

- 13-21 июньда къыбыла жанындан кюнбатыш тёппесине (5642м.) «Оптима» классикалы маршрут бла;

- 19-28 июньда шаркъ тёппесине (5621м.) шимал жанындан ёрлеу.

Къалгъан жолучулукълагъа оноула панде-

генди. Аны къурулушу «Тиширыулагъа болушлукъгъа — юч жыллары толмагъан сабийлеге школгъа дери билим беруу» эм «Демография» проектлени чеклеринде бардырылады. Махкемени быйылы ахырына битдирир мурат этиледиле.

КУРДАНЛАНЫ Сулейман.

● Тынч амал

Бир-бир вузлагъа — документлени электрон халда

РФ-ни Кадастр палатасындан вузлагъа документлени юнден да чыгъа турмай (электрон халда) берирге боллукъуну юсюнден билдиргендиле.

Ведомствода айтханларыча, бу оноу шёндюгю осал эпидемиология болум бла байламлыды. Кеси да абитуриентлеге жолгъа-къолгъа заманларын эмда ахчаларын къоратып айланмазгъа себеплик этерикди, дегендиле.

Аны бла, сёз ючюн, бизни республикадан абитуриент документлерин башха регионлада окууна бир ненча вузгъа жиберирге боллукъду. Анга жалаанда электрон халда къол салырча сертификат алыргъа керекди. Бу зат а жыл санлары онтерте жетген граждандлагъа бериледи. Кеси да тийишли аккредитациясы болгъан учреждениладла, ол санда Кадастр палатада да.

Сертификат алыр ючюн ic.kadastr.ru сайтда регистрация ётерге эмда бу жумуш

ючюн тёлерге керекди. Анда паспорт, СНИЛС, ИНН да изленирикдиле. Сийсегиз а специалистни юйге чакъырыргъа боллукъсуз. Кадастр палата берген цифралы сертификатны болжалы онбеш айды.

Дагыда бир эсгертиу: документлени электрон халда вузланы бары да алмайдыла. Хар биринде да энчи излем барды. Аны себепли приёмный комиссиягъа сёлешип билирге керекди.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

● Субсидияла

Малчылыкъда къармашханлагъа — себеплик

КъМР-ни Эл мюлк министрствосу малчылыкъны талай сфераларында къармашханлагъа субсидияла бла себеплик этилгени юсюнден билдиреди. Ахча къумалы болмагъан, кеслери да этге багъылган ийнекле эмда аллай кюйла бла эчкиле тутуугъа, сора дагыда къумалы малланы жайыуэа этилген къоранчланы бир кесегин жабаргъа бёлюнюрюкдю. Аны эмда субсидияны ёлчмени тергеуню юсюнден материалла бу документледе басманнадыла: https://pravitelstvo.kbr.ru/oigv/minselhoz/prikazy_mskh_kbr_/Prikaz%20MCXKBR%2056-2020.docx, https://pravitelstvo.kbr.ru/oigv/minselhoz/prikazy_mskh_kbr_/Prikaz%20MCXKBR%2055-2020.docx.

Документлени альуу 3 июндан бошлап 17 июньга дери барлыкды. Аланы жыйып, Эл мюлк министрствогъа берирге неда МФЦ эмда почта бла жиберирге керекди.

мияны халына кёре этилликдиле. Бусагъатда санитар-эпидемиология болум игиленнгинчиге дери республиканы Башчысыны буйругуу бла чеклени болжаллары созуладыла. Толу хапар билирге суйгенле info@na-goru.ru почтагъа жазаргъа боллукъдула.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

ХОРЛАМНЫ СОЛДАТЛАРЫ

БЕК КЪЫЙЫН БУЙРУКЪЛАНЫ АНГА ЫШАНГАНДЫЛА

Уллу Ата журт урушну жылларында Белоруссияны агъачларында душманнга къажуа кюреш бардырган партизанланы юслеринден кеп сериялы фильм барды. Ма анда таулу жашны юсюнден да хапар барады. Мен акъыл этгенден, аны сыфаты Къулчаланы Махтиге кере къуралганды. Кертиди, отрядны командири анга Кульчаев деп кеп кере айтады, атын сагъындайды ансы. Фильмде жаш таза да кавказлы жигитча ёлди. Партизанла немислиле бла къаты къазауат бардыра турган заманда ол, ахыр огъуна дери атышып, ала таулу душманнга къажуа кюрешлерины юсюнден кьалган кадрла уа тюздюле. Анга аны журналистле Занкишиланы Хусейге бла Къулбайланы Алийге айтан эсгериулер шагъатлыкъ этдиле. Белоруссияда «Буревестник» партизан бригаданы командири, Совет Союзну Жигити Михаил Муравлёв, комиссары Иван Рябуха бла штабны таматасы Пётр Ловецкий а Кутузов атлы отрядны комиссары Къулчаланы Махтини жигитлик ишлерин энчи белгилейдиле. Ма аланы бир къаууму:

1942 ж. 30.09. Латыгович. Къулча улу кесини пулемётундан тохтаусуз окъ жаудурганлай, артка къачып барган душманны жолун кесгенди. Аны хайырындан фашист гарнизон ууатылганды.

1942 ж. 28.10. Черген районну Ясная Поляна эли. Къулча улу алгъа ёшун урган душманны юч кере тохтатханды. Алай бла жети жараланы сармеш барган жерден чыгарыргъа онг бергенди. Бу сармеште таулу жаш ондан артыкъ фашист солдатны къаплаганды. Демлешууден кеси бек артда чыкыганды. Жигитлиги ючюн Къызыл Жулдузуну ордени бла сауғаланганды.

1943 ж. 05.11. Комиссар Къулча улуну отряды душманны 34 автомашинасын кюйдюргенди, 160 фашистни къыр-

ганды. Махти кеси уа юч немислини ёлтюргенди.

Къулчаланы Темиркъанны жашы Махтини аскерге 1940 жылда Огъары Малкъардан алгандыла. Ол Белоруссияда полковой школгъа тошеди, андан старшина чын бла чыгъады. Уллу Ата журт уруш башланганда уа Слоним шахарда къуллукъ эте эди. Ол ачы кюнню ол былай эсгергенди: «Душман бла биринчи къанлы сермешуубюзде кеп татлы тенгеримден айрылганма. Ротабызда сау къалганла бла артка кетерге тошеди. Пуховичи шахардан чыкыгъанлай, женгил машина къатыбызда тохтады. Андан полковник тюзюп, бизге шахаргъа къайтыргъа эмда складланы чачдырыргъа буюрады.

-Кесигиз ётгенден сора кёпюрню да бузарсыз, сора бизни ызыбыздан жетерсиз. Биз Бобруйскге элтген жол бла барлыкъбыз», - деп кетди.

Махти, ышангылы жашладан бир къауумун да алып, жана турган орамлада къара жорлу танкла айланган шахаргъа къайтадыла. Полкну командирини буйругъун толтуруп, Бобруйскге жолгъа тюздюле, алай аскер тенгерине жеталмадыла. Бизни аскерлерибиз, ол шахарны къюп, артка кетген эдиле. Алай бла былгъа Могилев таба бурулургъа тюздю.

...Къызыл Аскерни тозураган бёлюмлери, къазауат эте, артка, кюнбатыш таба, кете эдиле. Къуршоудан да кеп кере чыгадыла. Сау къалганла, ахыр кюнлерин жыйып, кюнчыгъыш таба барадыла. Махти къуллукъ этген ротадан да бек аз адам къалады. Вязъм шахарны къатында хал бютунда къыйыннга айлананды. Къара жорлу танкланы къуршоундан чыгып, кесибизниликелге къошулургъа керек эди. Не ёлюм, не жесирлик. Алай Махти, аны тенглери да ол сёлзени эшитирге да сыймейдиле. Башха амал тапмай, ала Белоруссияны агъачларына къайтыргъа онуюлашдыла.

Жолгъа чыгардан алгъа уа партия жыйылыну бардырдыла да, анда «Буревестник» партизан бригаданы жангы къуралган Кутузов атлы от-

рядыны командирине лейтенант Горжанкинни, штабны начальнигине Рябуханы, комиссаргъа уа таулу жашны айырдыла. Кече бара, кюндоз солуй, отряд бир талай кюнден белгиленген жерге келеди. Кёз байланганда, Заболотье элни къатына жетеди.

Анда партизанла, аз болсала да, кеп зат этгендиле. Жашырын ишлеген эл Совет къурайдыла. Тойла, ингирле бардырганча этип, эллилеге фронтда халны юсюнден билдиреди. Немислилини ётюрюклерин ачыкълыйдыла. Къызыл Аскер душманны ууатыргъына тошондюре эдиле. Жаз башы келгенлей а партизанла душманнга къажуа кюрешлерин кючлендиреди. Алагъа кеп буйрукъну толтурургъа тошгенди. Ма аладан бир-экиси:

Минскин бла Молодечнону ортасында журюген поездлени ууатыргъа керек эди. Кече ортасында Махти юч нёгери бла жолгъа атланадыла. Агъачны къыйрына жетгенлей, Къулча улу бла Комаровский мина саладыла да, не-

мисли поездин келирин сакълыйдыла. Танг атханда ауур югюу бла эшелон кёрюндю – платформалада танкла, машинала, вагонланы ичлеринде уа –солдатла. Жашла аланы къатлары бла бир ненча вагон озгандан сора минагъа тагъылып турган жипни тартдыла. Тёгерек темир тауш этди, вагонла да жол жанына тёнгереди, партизанла уа агъачча къутулдыла.

1943 жылда кюнлени биринде Минск областны немисли башчылары Шацк деген жерге тебигендиле. Тёгерекде партизанла кеп болганларын билип, биргелерине къалауургъа кеп адам алгандыла. Агъачда патриотла да жукълап турмагандыла – гитлерчилени жууукъ келме къюп, от ачадыла. Къаты атышыу башланады. Партизанла немислилини къуршоугъа аладыла. Ала жанган отну ичине тошедиле, алай Шацк жанындан алагъа болушлукъ келе эди. Махти, эки пулемётчуну да алып, аланы алларына тебигейди.

Ол сармешде Махти экинчи кере жаралы болады, алай нёгерлеринден айрылыргъа унамайды. Кеп фашистни къаплайды. Аны ол жигитлигини юсюнден бетеусоюз радио бла билдирген эдиле. 1943 жылда 2 июльда «Правда» газетде да жазылганды.

Таулу жашны – белоруслу партизанны этген кишилик эмда батырлыгы ючюн Къызыл Байракъны, Къызыл Жулдузуну, Ата журт урушуну биринчи даражалы орденлери бла сауғалагандыла, «Белоруссияны партизаны -1941-1944» деген жангы, алтын суу ичирилген майдалгъа тиийиши кёргендиле.

Фронтдан къайтхандан сора Къулча улу уруш тозуратхан халкъ мюлкню агъгы юсюне салыугъа улуу юлюш къошханды. Минскде райисполкомну председателини орунбасары болуп да ишлегенди. Пенсиягъа чыкыгъычы Нальчикде машинала ишлеучю заводну кадрла бёлюмне кеп жылланы таматалыкъ этгенди.

ТЕКУЛАНЫ Хауа.

Кишилигини шагъатлары – даражалы майдалла

Уллу Ата журт урушну жылларында «За отвагу», «За боевые заслуги» деген майдалла бла сауғаланганла миллионла бла саналгандыла. Алай алагъа юч кере тийишли болгъанла уа бек аз эдиле. Аллаи жигитледен бири Бечелланы Борис болганды.

Ол Чегем ауузда Акъ-Топуракъ элде 1921 жылда тууганды. Школну бошаганлай, 1941 жылда мартда 19-жыллыкъ жашны Къызыл Аскерге къуллукъ этерге чакъырадыла. Кеп да бармай а уруш да башланды. Борис 115-чи кавдивизияны 147-чи артиллерист-миномёт полкуну тошгенди эмда къаты сермешледе батырлыгъын, кишилигин да кёрюштгенди. Ёлюм бла бетден-бетте тюбеширге анга аз тюшмегенди. Полкну командирлери аны жигитлигин юлгюге келтиргендиле, кеп кере сауғалагъан да этгендиле.

Борис Воронежни тийрелеринде барган къорууланыу сермешлеге, Сталинград къазауатха, Украинаны сол жанын, Белоруссияны кюнчыгъыш районларын азатлаугъа, Варшава-Познань эмда Берлин операциялагъа тири къатышханды. Фронтда жигитча сермешгенине аны Россейни Къорууланы министрствосуну Ара архивинде сакъланган сауғалау документлери шагъатлыкъ этдиле. 1944 жылда 2-чи июньда ол «... Дольск

элни тийресинде минометну къатында къазауат этип кюрешгени, кесини батырлыгы бла душманны артка атаргъа себеплик этгени ючюн» «За боевые заслуги» деген майдал бла сауғалананды.

1945 жылда январьда жигит солдат Польшаны Калиш шахарыны къатында, Просна сууну тийресинде сермешледе айырмалы болганды. Аны юсюнден гвардиячы подполков-

Бечелланы Борис юй бийчеси Алина бла.

ник Саварский 1945 жылда 31 январьда къол салган буйрукъда былай айтылады: «Душман бегинген жерни тапханды. Аны хайырындан немисли аскерни батареясы чачдырылып, гунч этилгенди». Батыр аскерчи «За отвагу» майдал бла сауғаланганды.

Урушун ахырында Бечелланы Борис Ораниенбург шахар ючюн сермешле-

де биягъы гиртчилигин кёрюштгенди. Душманны эки пулемётун ачыкълап, ала къурутулурча этгенди. Аны ючюн «За отвагу» деген дагыда бир майдал бла сауғаланады. Берлин ючюн сермешлени юслеринден ол былай эсгергенди: «1945 жылны апрель айында алты кюнню бла кечени Берлин ючюн къаты кюрешгенбиз. Фашистле да къара-къазауат этгендиле. Орамла дотла, трамвай вагонла, ташла бла бегитилип эдиле. Юйленни къабыргъаларында бла бурууларында Геббельсны «Берлин немислиники болгъанлай къаллыкъды!» деген чакъырулары жазылып тура эдиле. Жазыула немис тилде этилгендиле, алай бизге аны кёчюргенлеринде, биз «Фашистленики уа болмаз!» - деп къошханбыз».

Бечелланы Борис урушну башындан аягына дери къазауат этип чыкыганды. Аны хорлатхан Германияны жеринде бошаганды. Аскер къуллугъун бет жарыкълы бардыргъаны, жигитлиги эм батырлыгы ючюн ол Уллу Ата журт урушну 2-чи даражалы ордени, «Варшаваы азатлагъаны ючюн», «Берлинни алгъаны ючюн», «Германияны хорлагъаны ючюн» эм кеп башха майдалла бла сауғаланганды.

АСЛАНБЕКЛАНЫ Халимат.

Бирликни, шуёхлукъну, суймекликни юсюнден айтылган тизгинле

КЪУЛИЙЛАНЫ
Къайсын

Москвада къыш кюн жазылган назму

Энтта да Москвадама. Къар жауа,
Узакъ кюнлеримде жаугъаны кибик,
Эски, жангы юйле башларын жаба,
Чегемде юйлени жапханы кибик.

Кремльни къалалары акъ бола,
Къзыл майданны энтта къар акъ эте,
Энтта да ушакъ этеме къар бла,
Жаш кюнлерим да кез аллымдан ёте.

Москва, анам кибик болган эдинг,
Аныча сылаган эдинг башымдан,
Анам къышхы Чегемде, къайгы этип,
Тансыкъ болуп тургъанында жашына.

Манга сейир китапланы ачдын сен,
Къыйрысыз дунягъа кез ачдырдын:
- Кёп бил, къууан, ишле, жаша
сау-эсен! -
Деп, къанатлылары жарыкъ учурдунг.
Ол кюнледе орамларынг эсимде,
Энттажангыданбарамалада.
Бююн жюрек сёзюм - сени юсюнг
ден,
Мен аны алып келгенме тауладан.

Манга огурулу, чомарт болган
эдинг,

Москва - жаш кюнлерими
къууанчы, Бырناق этмейин, кесинге
жаш эдинг.

Узакъ кюнлерими китабын ачып,
Окъуйма энтта бу къар жаугъан
кюнде,

Устазларымы, тенглерими эсге
Тюшюре, толу ийнанып - ёмюрде
Игиликни болмазлыгына эски.
Кёрмез устазларымы, тенглерими
Атларын къатлайма мен, хурмет эте,
Бу къар жаугъан кюн, къыссам
кёзлерими,

Аллымдан шаула да, сау болуп, ёте.
Энтта тазады бу къар кюн сагъышым,
Акъ къагытха ырадыды къаламым,
Мен окъугъан китаплагъа - алгыш-
шым, Мен суйген тишириулагъа -
саламым!

Москва, ал ыразылыгымы сен,
Анамача айтама бу сёзлени.
Кёп чынгылладан да ётуп сау-эсен.
Къууандым энтта кёргениме сени!..

Устаз Борис Игнатъевич

Тёп-тёгерегин къар алган
Орус элде туугъан эди,
Жай агъачдан нарат ийис
Ургъан жерде тургъан эди.

Ол жерине ушамаган
Тау элге келген эди,
Туугъан жеринде кёрмеген
Тар жолланы кёрген эди.

Келген эди къартлыгында

Таулулары сабийлерин
Окъутургъа, билим кюню
Жарытыр кибик юйлерин.

Ол, мени башымы сылап,
Бек алгъа «Букварь» бергенде,
Эм алгъа орус харфланы
Ол манга кёргозгендинде,

Билмедим кенг дуняны
Ачылырыгыын аллымда,
Аны алгъа орус харфланы
Табарыгымы мен анда.

Насып да табарыгымы
Поэзияны кючюнден,
Аны булбуллари жырлай
Турлукъларын да юйюмде,

Россейни поэтлерини
Назмлары жюрегимде,
Къайын агъашча, шууулдап
Турлукълары ёмюрюмде!

Мен Лермонтовну да атын
Алгъа эшитген эдим андан.
Ол ат манга, Кавказ деген
Сёзча, саулай жашауумда

Билмейин сыйлы боллугъун,
Эшитген эдим мен ол атны.
Жандырдынг манга саугъагъа
Таймайын жылытыр отну.

Борис Игнатъевич, устазым!
Халатларымы кеч манга.
Гюлле угъай, бу назмуну
Алып келдим къабырынга.

ЗУМАКЪУЛЛАНЫ

Танзиля

Ана тил бла орус тил

Татлы ана тил, шатыкъ тил,
Ана сютонлей татылу!
Санга тенг дуняда не бар!
Сенсиз жокъ сёзно татымы.

Ана тил, сенсе ёмюрлюк,
Жашау асы да, къару да!
Кетген, келлик да - биргенге.
О, жокъду сенден ариу да!

Ана тилимде айтханма:
- Анам, - деп, биринчи кере.
Ана тилимде эшитдим
Бешик жырыны да, бёлене.

- Сюеме, - деди суйгимен.
Жарыкъ болдула юйле да,
Бу ариу тилге сукъланып,
Шыбырдадыла голле да.

Ана тил, сенсе байлыгым.
Мен жашарма сен саулыкъда,
Тынгылай манга таш, агъач,
Жашилкырдыкъдажылыкъда.

Шорхулдап барган суула да
Жолда ары-бери бёлене.
Бу тынгылауукъ таула да
Мени тилимде тиллене.

Жокъ ана тилден багъалы,
Олду жашатхан жанымы.
Ана тилимде этеме,
Къолдан келгенча, жырымы.

Тилей адамгъа, журтха да
Ахшылыкъ, насып, тынчылыкъда.
Тилим тас болса, не жашау?
Керек тойюлдо бир жукъ да.

Жаным, къаным да тилимде,
Болуп къалырма ансыз тас.
Болурма кырдык не агъач,
Не тынгылауукъ сууукъ таш.

О татлы ана тилиби!
Сенсе жаным-тиним да!
Жаным чыкъгынынч, табына,
Мен къуллукъ этер диним да.

Орус тил а? Аллай ариу!
Сингди, жарашып, къаныма.
Сай дунягъа кез ачдыра,
Къошулуп жаны жаныма.

Ол экиси да, бир болуп,
Бир къан тамырда баралла.
Сау дуняя бла мен ушакъ
Этерча, кюч бере ала.

Орус тил, тилимча татлы,
Ансыз мен жарлы, сангырау.
Ана тил, сенсиз, мен тилсиз,
Сенсиз жокъ бир жукъ ангылау.

МАКЪТЛАНЫ

Сафар

Журтуму кенг суулары

Россияны кенг суулары,
Сиз, сюзюлюп, шох барасыз,
Кенг ёзен аулакъланы
Тенгизлеге жол саласыз.
Сабыр суула, ариусуз бек,
Сабийликден мен тау суугъа Юйренгенме
- жорталла терк,
Ушагъанча сахиник буугъа.
Ол тау, ёзен суулары да Терен тенгизге
агъарла, Бирге къошулсала анда, Чынтты
насыпны табарла.

ОТАРЛАНЫ
Керим

Эшит мени, Россия!

Эшитемисе, Россия?
Санга айтады жашынг:
Жаным, къаным бла да
Мен сениме ёмюрюг!

Сени палахдан къутхариууду
Къайгыым, сагъышым.
Къууанч эсе - бирге, бушуу эсе да -
бирге!

Ёмюрде кишиге баш урмаган

кишилигинг,
Душманла аллында энтта да
Тобукъланмаз.
Эшит мени, Россия!
Энтта болур къууанч кюнюнг,
Жан сауда - жюрекде хорлам оту
жукъланмаз.

Бизни сенден ёмюрде да айыралмаз
жауунг,
Сенсе бизге насып, сенсе огурулу
ана

Суйгенме сени бийик кёгонюгю кёк
болаун,
Аны тюрюнде уруш жоллада айлана.

Сени алышыу жокъ манга
дуняда жукъгъа да,
Суйгенме тыюлеринги чексиз
кенгликлерин.
Мен алышалмам ёмюрде бир

шуёхлукъгъа да
Батыр уанларынгы халал
тенгликлерин.

Суйгенме сени уллу адамлыгынг
кюнюнге,
Аслан жюрекле бергенинг ючюн да
бизге.
Сенсиз - бизге насып жокъ,
Россия, жер юсюнде,
Ол жокълугъуча анасыз
къалган ёксюзге.

Неге къууанырма да мен дуняда,
сенсизлей?
Сен мени къууанчымыса, Россия,
ёмюрге.
Манга сенсиз айланыу неди,
насыпны излей?
Къууанч эсе - бирге, бушуу эсе да -
бирге!

МУСУКАЛАНЫ
Сакинат

Жарыкъды тангны атханы

Россейни жарыкъбет эрттени,
Сюзюлюп барган суу бетлери,
Агъачда аязла шуулдау,
Талада къайынла шыбырдау.

Хар неси да - жууукъ жюрекке,
Ойнатады къобуз тюекле:
Не жарыкъды тангны атханы,
Не мудахды кюнню батханы...

Россейни тарыхы эрттеги -
Ёмюрле кетгени, келгени,
Къазауат сермешле, хорламла,
Созулган ёзенле, орманла...

Монголлу Батыйни жетгени,
Тохтамыш, Чингисхан этгени,
Кёп улан да Къула тыюнде
Къалгъаны, жоллары юзюле...

Иван Грозный - уллу князь
(Тейри!),
Биринчи патчахы Россейни,
Къазанны, Жайыкны тиьерсин,
Сибирьни да болган иеси,

Кавказгъа да жайды къанатын.
Билеклик изледи Къабарты.
Душманла - кърымлыла, перспиле
Сыйыра жасакъгъа сабийле,

Аланы узакъгъа элтдиле,
Жашларын аскерчи этдиле,
Къаракъыш къабарты
Къызланы Аламда созулду ызлары...

Не къыйын жашады Къабарты!
Палахны уа кёрунмей арты,
Россейден изледи билеклик,
Аллахха да жетди тилеги.

Ичлери, журтлары куйгенле,
Халкълары жашарын суйгенле -
Къазагъы, Гюржюсю,
Бирсиле изледи болушлукъ
Россейде...

Тынчылыкъны суйген азды жерде.
Шагъатым а - кетген ёмюрле.
Кърым ханы, шведлиле,
Полякка кезиулеп Россейге чапдыла...

Барысы да кирип тарыхха,
Кетдиле, жутулуп тартаргъа -
Биз суйген ол ара шахарда
Сюеледиле акъ къалала...

Кюн тиеди тангда алагъа -
Алтынсуу килиса башлагъа.
Сора кенг жайылады андан,
Ариулайды жерни тумандан...

Шыбырдадыла акъ къайынла,
Эрттеги макъамла таныла.
Къыралым уянады ариу,
Биз биргебиз, андады къару!

Маданиятыбызны даражасын бийикге кётюрген, миллетибизни атын айтдыргъан фахмулу усталар

Мечиланы Кязим жазуучулары къаууму бла.

Искусствобузну, маданиятыбызны да бийикге кётюрген, аны айныууна кыйын салгъанлары ючюн Россейни сыйлы атларына тийишли болгъан адамларыбыз бла дайым ёхтемленебиз. Ала жазуу иште, миллет тепсеуледе, жыр искусствода, театрда да кеслерини шарт ызлары, унутулмазлык жоллары кыйгъандыла, жамуатны хурметин бла сыймеклигин тапхандыла. Бу бетде аланы къауумун дагыда бир кере сагыныргъа излейбиз.

Зумакулланы Танзила Кремльде саугаланган кезиуде.

Солдан онгга: Зарамук Кардангушев, Алтууланы Зоя, Отарланы Омар, Беппайланы Сергей.

Таукенланы Галина.

Улбашланы Мутай.

Кучукланы Магомед къабартылы актёр Али Тухужев бла.

Малкъар театры шёндюго труппасы журналистле бла тюбешген кезиуде.

«Балкария» тепсейди.

Къулбайланы Людмила бла Бапыналаны Зариф (олтургъан).

Башламчылык

Бююнгю ушакъ нёгерим Жазаланы Тахирни къызы Фатимады. Ол Башкирияны къырал университетини бакалавриятын бошагъанды, бююнгюкде да окъуун андан ары бардырады. Алгаракъда социал сетелени биринде мени кёзюме экологияны таза тутаргъа, аны кирлендирмеге чакъыргъан бир сейир къауум урунган эди. Ол аккаунтда болгъан суратлагъа къарай келгенимде, жаш адамланы къаууму табийгъатыбызны, тауларыбызны кир-кипчикден тазалагъа аслам эс белгенлерни кёрюп, бек къууанам.

Кертиси бла да, *eco love elbrus* къауум эллерибизде, туристле кёп жюриген жерледе болуп, аладан къалгъан пластикден эм дагъыда башха затладан туугъан жерибизни ариулагъанлары бек хычыуун кёрюнгенди. Битеу бу ишге уа яныкойчу къыз башчылыкъ этеди, жаланда кесини жумушларына берилип къалмай, тегерегине кесине ушаланы жыйып, жерибизни, сууларыбызны тазалай, ариулай тутууну къайгыларынын да кёре биледи.

Табийгъатха энчи эс бёлюу – хар инсанны да борчуду

- Фатима, къачан эм не себепден келгенди эсинге быллай иш бла кюреширге?

- Мени «НаКавказтур» деген турист фирмам барды. Аны юсю бла мен тауларыбыз, башха ариу жерлерибиз бла тыш адамланы танышдырама. Сора кюнлени биринде солургъа келгенледен къалгъан кир-кипчик тегерекге бек жайылып тургъанын кёреме да, жаз солуу кезиу бошалгъандан сора экология акция бардырмай къоймам деп, къаст этеме. Октябрде уа Терс-Кьолда аллай жумушну ётдюрюрге сюйгеними социал сетеледе билдиреме. Болушургъа сюйгенле терк окъуна кеслерин таньтадыла. Ол кезиуде Минги тауну тийресинде солугъанладан да бир-бирле, бизге къошулуп, акцияны тынгылы ётдюрген эдик.

Андан бери къолубуздан келгенича кюрешебиз. Табийгъатха болушханыбыз манга бек хычыуунду. Адам улу жаланда алыргъа сюеди. Алай а жарамайды. Экологияны тапсыз халда болгъаны жаланда бизни хатабызданды. Аны ангылай билирге керекбиз.

Бу ишни юсю бла кёпле бла да танышханма. Сёз ючюн, Хазиз Хавпачев бла Зубер Ципинов Нальчикде кир-кипчикни

айырып жыйынуу амалларын сингдириуу бла кюрешедиле. Ала къурап изеуле, терекле орнатыу акцияла да бардырыладыла. Манга да билмеген затымы айтып ангылатадыла, ишни къалай тап къуаргъа болугъуна тюшондюрдиле.

- Кюз артындан бери къайсы эллерибизде бардыргъансыз акцияла эм аланы башхалыклары бармыды ары дери ётдюрюле тургъанладан?

- Вирус бла байламлы тыйгъычла чыкъгъынчы биз, айтханымча, Терс-Кьолда, Элбрусда, Эл-Тюбюнде эм Яныкойда изеуле ётдюргенбиз. Башхалыкъ барды деп да оюмлайма. Сёз ючюн, Элбрус элде табийгъатыбызны сюйген предпринимательлени болушуклары бла хайырланылган батареикаланы атаргъа болукъ энчи контейнерле орнатханбыз. Аланы башха кир-кипчик бла атып къояргъа жарамагъанын барыбыз да билебиз. Аккумуляторланы уулары бек аманды. Ол себепден аллай орунла бек керекдиле. Аны кёре ёсген сабийле да гитчиликден анга юйренириклерни бек кёллендиреди.

Дагъыда анда кёп къатлы юйню арбазында пластикни жыйргъа шеша халда контейнер салгъанбыз. Азау талада да жорек суратлы тюз аллайны орнатханбыз.

Аллай контейнерлени кеслеринде салыргъа сюйгенлеге да болушургъа болукъбуз. Аланы Къабарты-Малкъарда хазырлайдыла. Биз аланы предприниматерден кеси багъалары бла сатып алабыз.

- Кир-кипчикни жыйышдырыуда, сени оюмунга кёре, магъаналы не затды?

- Бююнгюкде битеу дунияда да пластикни башха затладан энчи жыйышдырыуа аслам эс бёлюнеди. Сёз ючюн, Элбрус элде орнатылган оруннга 3 минден артыкъ пластик шеша жыйылгъанды. Ол тийреде жашагъан адамла анга юйренгенлерни бек къууандырады. Кертисин айтханда, халкъ ангыламаз деп къоркъа эдик, алай ол жарсыу керексиз болгъаны къууандыргъанды. Бир-бирде пластик бла бирге башха затланы да атып жибередиле. Болсада хал бара-бара тюзелерине ийнанам. Кьолдан келип, башха жерледе да аллайла орнаттыр муратлыма.

- Ол жыйылгъан пластикни уа не этеси?

- Бу сорууну бизге терк-терк бередиле. Аны жангъдан жарашдырыргъа ашырабыз. Сёз ючюн, Минги тауну тийресиндеги контейнерледен юч рейс этилгенди Нальчикге.

- Бек магъаналы жумушну башлагъанса, муратларынга жет.

- Сиз да сау болугъуз, бизни эслеп, газетибизни бетинде чыгарыргъа тийишли кёренигиз ючюн.

Ушакъны ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат бардыргъанды.

Жандауурлукъ

Фахмулу сабийлеге саугъагъа - китапла

Х.М. Бербеков атлы Къабарты-Малкъар къырал университет (КъМКЪУ) Прохладный шахарны фахмулу сабийлеге себеплик этген «Махонька эм аны шухлары» жандауурлукъ фондуна бир минг китапны саугъалагъанды.

Огъурлу иш ректорну буйругъу бла университетни хунерли жаш тёлюге болушукъ этиу программасыны чеклеринде толтурулгъанды. Анга кёре вузну келечилери преподавательле эм студентле ол мурат бла саугъагъа

хазырлагъан суратлау, илму-публицистика, методика эм башха китапланы жыйышдыргъандыла.

«Махонька эм аны шухлары» жандауурлукъ фонд беш жылны ишлейди. Быйыл а аны «Билим беруу социал клуб «Фахму – хар хунерли сабийге энчи репетитор» деген проекти «Президент грантланы фондундан» бла шахарны администрациясындан ахча болушлукъгъа тийишли болгъанды. Аны мурдорунда къуралгъан «Альбион»

эм «Фахму» окъутуу аралагъа мекам берилгенди, аны хайырындан шахарда биринчи сабий китапхананы ачаргъа онг чыкъгъанды, ары китапланы уа фонду шухлары бла шахарчыла келтиредиле.

- Фонду билим беруу араларында башха-башха жыл санда сабийле юйренеделе. Асламысында биз къолайлары аз юйорледен фахмулу балалагъа болушабыз, аланы олимпиадалагъа, экзаменлеге хазырлайбыз, къошакъ эм чыгъармачылыкъ программала бла ишлейбиз. Алай шахарда сабий литература фонд бай тройюлдю, аны ючюн жамауат китапхана ачаргъа тюшгенди. Китапланы саны бусагъатда аз эсе да, алагъа сурам кёпдю, литератураны берууну эсеплеген эки журнал толгъаны анга шагъатлыкъ этеди. Аны ючюн университетте фондха, аны юсю бла уа сабийлеге быллай себеплик этгени ючюн ыразылыгъыбызны билдиребиз, - дегенди «Махонька эм аны шухлары»

организацияны президенти Сусанна Чолакова.

КъМКЪУ-ну ректору Юрий Альтудовха ыспас сёзлерин журналист, фондуу попечитель советини келечиси Валерий Крушельницкий да айтыргъа сюйгенди. Ол белгилегенича, Интернет информациягъа не бай болса да, китапны жерин алаллыкъ тройюлдю. Аны окъуу адамны эсинде кесини энчи ызын къояды, учундурады. Аны ючюн университетни Прохладнаны жаш тёлюсюне этген саугъасыны магъанасы чексиз уллуду, дегенди ол.

Фондха келтирилген китапланы жерлеринде салыргъа шахарны Маданият мекамны волонтерланы болушхандыла эм аланы кеслери да окъургъа кезиулерин ашыгып сакълагъанларын айтхандыла.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зулфия хазырлагъанды.

Огьурпулукъ

Боксчуланы кьайгырыулукулары

Бююнлюкде COVID-19 вирус бла байламлы медицина учрежденилага болушлукъ тапдыруу бек магъаналы жумушладан бириди. Республиканы Перинатал арасына бу кюнледе Россейни Боксдан федерациясыны таматасы Умар Кремлёв болушлукъ жибергенди. Дезинфекция этген затладан 500 литр бла 2

минг медицина кьанны ары КьМР-ни Професионал боксдан федерациясыны таматасы орунбасары Гадийланы Даниял бла боксчу Хуболланы Алибек тапдыргъандыла. Перинатал араны атындан жандаурулукъ болушлукъ ючюн жашлагъа ыразылыгын врач Хочуланы Марина билдиргенди. Гадийланы Даниялны

оюмуна кёре, сабийлеге бла тишируулагъа энчи эс бёлюнюрге керекди. - Бютюнда дунягъа энди жаратылгъан балачыкъланы, не да этип, сакъларгъа борчлубуз, - деп чертгенди ол.

ПРИЁМ

Келгенлени ыразы этерча жууапла

РФ-ни МЧС-ини КьМР-да Баш управлениясыны таматасы **Михаил Надежин** РФ-ни Президенти Владимир Путинни Нальчикдеги приёмныйинде инсанларыбызны жарсыларына тынгылагъанды. Бу жумуш Владимир Владимировични буйругъу бла аны аты бла Москвагъа келген тарыгъу кьагытыла бла байламлы болгъанды. Аладагъы

соруула бу министерствосуну бойсунуунда болгъанлары себепли, приём ётдюрюрге Михаил Владимировиче тошгенди.

Ол кюн министр бла тюбешууге тёртеулен келгенди. Аланы соруулары От ёчюлтюучу кьырал службаны бёлюмлерине ишге кирирге сыйгенлери бла байламлы эдиле. Министр келгенлени айтханларына тынгылап, аланы ыразы этген жууапла тапханды.

ЭСЕРТИУ

Тинтиуле кьууандырмагъандыла

Жаз кьызыу кюнле башлангъанлары бла байламлы от ёчюлтюучюле хайырлангъан суу ызланы хазырлыкъларын тинтиу ишле бардырыладыла. Алай бла Черек районну элперинде ала не халда болгъанларына надзор ишни бардыргъан инспек-

заманга пожарныйлени суу бла жалчытыргъа керекди. Ансыз ала терк хазырланып, чакъыруугъа тебиреялыкъ тыйюлдоле.

Черек районда от тюшюуге надзор эм профилактика этиу жаны бла бёлюмю таматасы Мухамед Касимов билдиргенге кёре, саулайда ала 54 гидрантны тинтгенди. Аладан онтёртюсю бузулуп болгъанлары ачыкълангъанды. Аны оюмуна кёре, районну тийресинде от тюшюулени ёчюлтюу бла болум жарсыулу халдады.

РФ-ни МЧС-ини КьМР-де Баш управлениясыны профилактика жаны бла специалистлери Май районну тийресинде терек бахачылары «Южанка» кьауумуну келечилерини арасында кеслерин эм табийгъатны отдан кьалай сакъларгъа болушлукъларыны юсюнден инструктажла бардыргъандыла. Быллай мюлкледде адамла кьургъакъ бутакъланы, кьауданны, кир-кипчикни кюйдюрюрге бек ёч болуучудула. Андан а палах чыгып кьалады. От адамланы юйчюклерине да ётеди. Элледен узагыракъда орналгъан дачалагъа уа от ёчюлтюучюлеге жетген кьыйыныракъды. Аны себепли специалистле, хар арбазгъа кирип, адамланы сакъ болургъа чакъыргъандыла эм кырдыкны эркиликсиз кюйдюргенле административ жууапха тартылгъанларын эм алагъа тазир салынганларын эсгертенди.

ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат.

ТЕРГЕУЛЕ

Энтта алты элде - банкоматла эмда терминалла

РФ-ни Ара банкны КьМР-де бёлюмюнден билдиргенлерине кёре, республикада энтта да алты элде финанс жумушланы тамамлар амалла женгилерек болгъандыла. Тийишли тинтиуле банкны «Жылыу картасында» басмаланадыла. Дагъыда, анда тергеулеге кёре, республикада жашагъанланы 90 процентден артыгъы финанс жумушланы женгил тындырыргъа онг болгъан тийреледе турадыла. «Муниципалитетлени тийрелери бу картада аллай жумушланы не-

чик терк берилгенине кёре энчи бир боюу бла белгиленип алай орналадыла. Сёз ючюн, бу кёрюмдо 66-100 процентге жетген тийреле жашил бетли ишлениди. Ол андан азыракъ - 30-45 процент эсе - кьызгъылдым-сарыды, анга да жетмей эсе уа - кьызылды. Алай бла, тергеулеге кёре, Малакановское, Черниговское, Плановское, Ташлы-Тала, Ерокко эмда Залукоде элдеде банк инфраструктура айныгъаны себепли, ала «сары» тийреге (46-65%) кёчгенди», - дегенди банкны

бёлюмюню башчысы Анатолий Тхамоков. Эсге сала айтсакъ, бёлюмюню специалистлери быллай картаны биринчи кёре былтыр январьда жарашдыргъан эдиле. Кесин да хар жарым жыл жангыртханлай турадыла. Аны элдеде банкоматланы, терминалланы, финанс эмда микрофинанс учреждениялары, страховый компанияланы бёлюмлерини санын тергеп алай кьурайдыла. УЛБАШЛАНЫ Мурат.

Дин

Межгитлени ачаргъа алыкъа эрттеди

Быйыл 5 июнда КьМР-ни Муслиманларыны дин управлениясыны администрациясыны жыйылыуу болгъанды. Анда республикада эпидемиология болум сюзюлгенди эмда межгитлени мындан ары ишлерин кьурауну низамына кьаралгъанды. Жыйылыуу муфтий

осалгъа кетмез ючюн межгитлени жуукъ кезиуде ачмазгъа кереклисин эсгертенди. Муфтий анга кенгешге кьатышканы ючюн ыразылыгын айтханды эмда республиканы халкьыны саулуугъун, жашауун сакълау неден да багъалы болгъанын чертгенди. Ислам мус-

Хазратали Дзасежев бардыргъанды. Белгили болгъаныча, кьыралны бир-бир субъектлеринде кьоркьуусулукъ жорукъла сакъланып, межгитле аз-аздан ачылып башлагъандыла. Алай быллай оноула регионну эпидемиология болумуна кёре чыгарыладыла.

Кьабарты-Малкьарда коронавирус жукъгъан ауруу бла байламлы халны ангылатыр мурат бла кенгешге Роспотребнадзору КьМР-де управлениясыны башчысы **Жираслан Павов** чакъырылгъанды. Аны айтханына кёре, жарсыууга, алыкъа хал осалды. Кёпле, аурууну кьыйыныгъын ангыламай, жууаплыкъланы сезмей, карантинни сакъламайдыла, ала бла уа болуму андан да кьыйын этедиле.

Республиканы баш санитар врачы эпидемиология хал андан да

лиманланы жууаплы болургъа, аманлыкъланы жайылыууна сылтау болмазгъа, жамауатны кьыйынлыкълардан, аурууладан сакълауда битеу кьолдан келгенни этерге юйретгенни эсгертенди ол. Аны бла байламлы ДУМ, социал сетьледе муслиманлагъа чакъырыу басмалап, сакъ болургъа, адамла кёп санда жыйылгъан жерлеге бармазгъа, аллай онг жокъ эсе уа, кьоркьуусулукъну, тазалыкъланы жорукъларын толтурууларын тилегенди. - Муслиманла бу сорууну магъаналылыгына тошюноп, сабыр болургъа керекди. Битеу бу сынаула бизге Аллахдан берилгенди, алагъа тёзюмлюле тюберге борчлубуз, - деп айтылады ДУМ-ну муслиманлагъа чакъырыу сёзюнде.

ТИКАЛАНЫ Фатима хазырлагъанды.

Болушлукъ

Врачларыбыз - энчи тизмеде

COVID-19 вирус бла байламлы хал Кьабарты-Малкьарда бла Кьарачай-Черкесде артык ала-амат болмагъаны себепли «Эльбрусид» организация (@elbrusoid07 @elbrusoid_moscow) бла @alan_taulu_halk публик республикаладан тышында жашагъан кьарачай-малкьар медиклени базаларын жарашдырууну тийишли кёргенди. «Эльбрусидни» келечиси Герийланы Абузейитни оюмуна кёре, миллетибизни башха регионлада ишлеген специалистлерин табып, ала бла байламлы тохтадырууну магъанасы бек уллуду. Коронавирус жукъгъанланы саны бююнлюкде тошмейди. КьЧР-ни алып кьарагъанда уа, болум анда бек осалды. Больницалагъа жаланда онгсузланы аладыла. Башалагъа уа юйлеринде бакъдырыргъа тошеди. Аны бла байламлы бу базадагъы специалистле кьыйын кезиуде консультацияла бардырырча онгла кьураургъа керекди. Аны себепли бу ауруу бла байламлы болушлукълары врачларыбызны танып эсегиз, аланы юслеринден башда белгиленген инстаграм публиклеге жаргъа болукусуз.

Бизни корр.

Росгвардия

Республиканы инсанларына - аскерчиледен нохтабау

Росгвардияны КъМР-де Управлени-ясыны кыулулкчулары, Россейни кюн-юне атап, Нальчикде 400-жыллыкны майданында акция бардыргандыла. Аскерчиле республиканы инсанларына кыралны байрагыны тюрсюнлерине боялган баучукъла юлешгендиле. Ол кюн битеу да бирге быллай сауға жоюзден аслам адамга этилгенди.
- Россейни байрагыны хар тюрсюню

да Ата журтубузну тарыхы бла кьаты байламдыдыла. Ол ата-бабаларыбызны деменгили, жалынчакъсыз, кюлюк кыралыбыз ючюн жанларын аямагъанларыны белгисиди,- деп чертгенди Управленины келечиси полицияны майору Марина Лукожева.

Росгвардияны КъМР-де Управлени-ясыны пресс-службасы.

Билдириу

Россейни Почтасы кьалай ишлерикди

2020 жылны 12 июну битеу кыралда да почта связьны бёлюмлерине солуу кюн болукьду. Кьабарты-Малкьар Республикада уа жалаанда бир бёлюм ачылыкьды (Нальчик, 360051, Шогенцуков орам, 14). Ол шабат кюнню низам заманына кёре ишлерикди.

Орта кюн 11 июнда уа Россейни Почтасыны бёлюмлери тохташдырылган графикге кёре ишчи заман бир сагьатха кысхартылып ишлерикдиле.

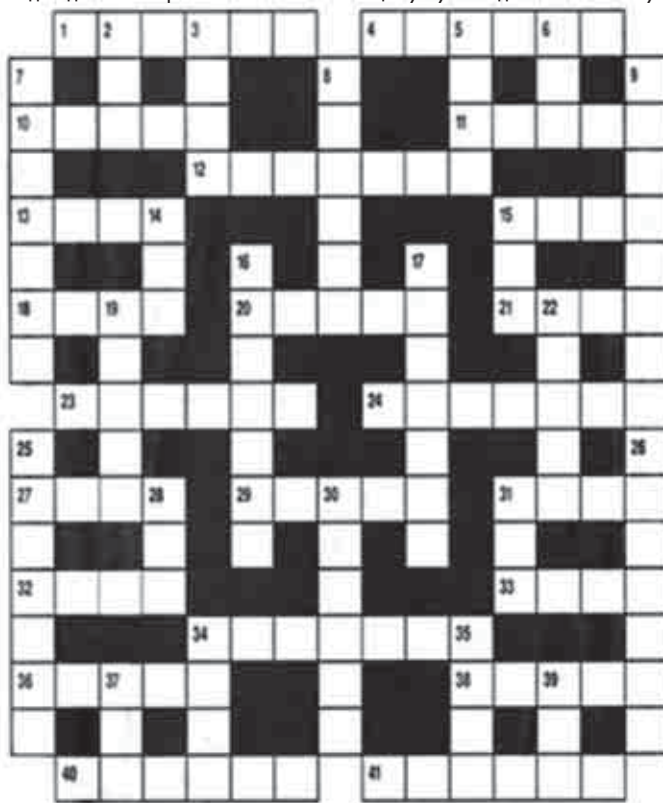
Газетни келир номери 16 июнда чыгарыкьды

СЁЗБЕР

ЭНИНЕ: 1. Гитче сыйлы терили жаны-уарчыкь. 4. Жыртыч жаныуар. 10. Жоурек да, кийим да болады алай. 11. Жау ийис этдиргенде, аны биширедиле. 12. Тийре. 13. Жаныуарла асламында анда жашайдыла. 15. Биз ол миллетденбиз. 18. Грецияга эрттеги таулула алай айта-хандыла. 20. Кьарганы тюрлюсю. 21. Гыржынлыкь. 23. Сют баш. 24. Мифологияда ёлгенле дуниясы. 27. Дагыстанда журюген тилледен бири. 29. Кюн тийгенде адамны нёгер. 31. Аналыкны

кёгетли юлкюн.

ЁРСИНЕ: 2. Аяк кийим. 3. Адамда, малда, жерде да барды. 5. Аскер бёлюм. 6. Адамны санына, сауутха да айтадыла алай. 7. Босагьа. 8. Бир бирге жарашуу, тагьылыу. 9. Зорлукь иш. 14. Кюлюкю сёз. 15. Бузулмазлыкь сёз. 16. Бузда аяк тутмау. 17. Саргалтан ауруу. 19. Юч-тёртжыллыкь кьой. 22. Сабий туугьандан сора 7-чи кюнюнде этилген тойну аты. 25. Ол хансдан горчица тузлукь этедиле. 26. Тюлюк узун

бла сабийликны кьоруулаган бийче теири. 32. Эртте заманда чындайча эр киши аяк кийим. 33. Бахсан ауузунда жер аты. 34. Дунияны ол кьутхарлыкьды дейдиле. 36. Сибирде тюрк тилли халкь. 38. Кьытай. 40. Кыйыры темир болган гулоч таякь. 41. Шинжили сары дарман

сабакьлы ханс. 28. Спартакны кьозгьалуу болган жер. 30. Ат хайуанны тюрлюсю. 31. Саулай кьуурулган кьой эт. 34. Улуу жаныуар. 35. Театрда ойнагьанлагьа ыразылыкьны кёргюзген шарт. 37. Бийик жер. 39. Ююрню ауурлугун кётюрген адам.

ГАЗЕТНИ 65-чи НОМЕРИНДЕ
БАСМАЛАНГАН СЁЗБЕРНИ ЖУАПЛАРЫ:

Энине: 3. Кьууат. 8. Кёнденел. 9. Харамлыкь. 10. Байламлыкь. 14. Антау. 17. Тарда. 19. Жаурун. 21. Айыула. 22. Жаулуку. 23. Балыкь. 24. Кьурта. 25. Садакьа. 28. Лохбау. 30. Хычыуун. 31. Атлыкь. 32. Тайпа. 35. Хыянат. 38. Кьымылдау. 39. Урлатхан. 40. Журун.

Ёрсине: 1. Журнал. 2. Балхам. 4. Кёллениу. 5. Алтай. 6. Артыкь. 7. Шыбырдау. 11. Ауруу. 12. Кьалабалыкь. 13. Кьанжалбаш. 15. Жангылыкь. 16. Уучулукь. 18. Оюмлау. 20. Кьумач. 26. Айтхылыкь. 27. Жырна. 29. Хапарлау. 33. Чырды. 34. Хыйла. 36. Науруз. 37. Таурух.

Учредитель: Кьабарты-Малкьар Республиканы Парламенти бла Правительствосу

Баш редакторну орунбасары

ТЕКУЛАНЫ Хауа

РЕДКОЛЛЕГИЯ:

АТТАЛАНЫ ЖАМАЛ (баш редактор),
ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат
(баш редакторну орунбасары),
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь),
МОКЪАЛАНЫ Зукура,
МУСУКАЛАНЫ Сакинат,
ТИКАЛАНЫ Фатима,
УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЛА:

Редакторну приёмный - 42-63-01. Баш редакторну орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркинликлерин кьоруулау жаны бла Кьабарты-Малкьар регион инспекцияда 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.

Регистрация номер — ПИ № ТУ07-00118. Индекс - 51532

Газетни басмагьа "КъМР-Медиа" ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет "Издательство "Южный регион" ООО-ну типографиясында басмаланганды. Ставрополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а

Номерге графикге кёре 19.00 сагьатда кьол салынады. 20.00 сагьатда кьол салынганды.

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН
ЧЫГЪАРГЪАНЛА:

Кучукьланы Сафият - жууаплы секретарьны орунбасары;
Баллиланы Феруза (1,2,4,5,14,16-чы бетле), Бийчекьуланы Жаннета (3,6,11,12,13,15-чы бетле), - корректорла.

Тиражы 1451 экз. Заказ № 1132
Багьасы 20 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ
ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шаар,
Ленин атлы проспект, 5

электронный почтасы:
elbor_50@mail.ru